

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве на последњем заседању (26. априла – 5. маја 2010) донео је две одлуке у вези са страдањем православних Срба у Независној Држави Хрватској [\[1\]](#) . Прва је да се спомен светих новомученика јасеновачких убудуће празнује сваког 31. августа по новом, односно 13. септембра по старом календару. Друга је да се приступи изградњи храма и меморијалног центра посвећеног литургијском и историјском сећању на све српске жртве ратова од вођених у 20. веку.

Прослављање јасеновачких мученика је светлост у тами заорава коју смо предуго чекали и напoкoн угледали. Такође, подизање храма и маузолеја посвећеног свим српским жртвама 20. века неопходно је како за прослављање силе истине и трајање литургијског памћења, тако и за очување српског бића у Царству Земаљском. Ниједна жртва не сме бити заборављена. Не да би помињање позивало на освету, већ да би *добро* посведочило да су само лаж и зло смртни.

Српска историја је уска стаза великог мучеништва. Ипак, страдање Срба у Независној Држави Хрватској, а поготово у Јасеновцу, из више разлога је јединствено у историји, чак и када је реч о страшном 20. веку. То страдање се за Србе издваја као нарочити догађај, баш као што су холокауст и Аушвиц нарочити и јединствени догађаји за Јевреје.

- У НДХ је усмрћивањем преко 700.000 Срба почињен најтежи геноцид над српским народом у целој његовој историји. Намера усташких власти је било потпуно уништење свих Срба који нису били спремни на бег са кућног или на симболичко спаљивање конфесионалног огњишта.

- Само у усташким логорима и пред јамском тамом, Срби су били суочени са најбестијалнијим лицем пакла и са патњама душе и тела какве не бележи историја људског рода. Онај ко је стајао пред јасеновачком „Тополом бола“ [\[2\]](#) , чекајући да ред дође и на њега, сањао је да може скончати у аушвицској „фабрици смрти“.

- Више од пола века трагедија српског живља је прећуткивана и умањивана, тако

да у Србији, а нарочито у Београду, ни данас не постоји обележје које на прави начин сведочи о њиховој земаљској трагедији или пак о вери у њихово васкрсење. Сам Јасеновачки музеј данас изгледа тако да би више био по вољи целатима него жртвама.

- Бол причињен „онима који су Христу најближи“ (тј. деци) још једна је специјалност усташког посланства пакла. Наиме, дечји логори су постојали само и једино у Независној Држави Хрватској. У њима и на бројним другим губилиштима према досадашњим подацима усмрћено је преко 60.000 српске, ромске, муслимансе, јеврејске и хрватске деце млађе од 14 година. Од тога, преко 40.000 Српчади.

Због свега овога, трагедија Срба у НДХ, а нарочито у Јасеновцу, као јединствена појава у светској историји, заслужује да буде посебно обележена. Она се мора одвојити од свих других страдања нашег народа у 20. веку. Као што Јевреји не обележавају апстрактно „страдање Јевреја у 20. веку“, већ холокауст и Аушвиц, та страшна места јеврејске историје, тако и Срби морају да своје пострадање у НДХ и Јасеновцу знамењски и литургијски издвоје од осталих својих страшних пострадања. Јер то пострадање је збиља уникално, оно је, у својој страхоти, толико посебно да се не може утапати у чак ни у тако крваве догађаје какви су грађански рат (1941–1944), тоталитаристички терор (1944–1948), немачка стрељања (1941–44) или англоамеричка бомбардовања (1944. и 1999).

Нажалост, нама остаје жалосно сазнање да ми, до данас, свима онима који су у нацистичкој Хрватској остали без земаљске среће, дома и често без идентитета, нисмо у Србији подигли ни споменик, ни музеј, ни Христов дом у коме бисмо се у молитвама сусретали са њиховим сенима. И то не само 31. августа већ на сваки празник који они нису прославили у миру и љубави са најближима.

Београд мора доказати да памти завет исписан крвљу на зиду јасеновачког стратишта – „Немојте нас заборавити!“. Не заборавимо, зато, наше јасеновачке новомученике. Не заборавимо да је аманет о подизању спомен-храма за пострадале од усташа оставио и свети Николај Велимировић. Не заборавимо да је суза јасеновачке деце ипак сасвим посебна купола, а њихов јецај сасвим другачије звоно.

Бар један храм за 60.000 анђела!

[1] http://www.spc.rs/sr/saopstenje_za_javnost_svetog_arhijerejskog_sabora_0

[2] <http://www.jasenovac-info.com/cd/galerija/gradina/index.html#topola>